

Van Noodhulp naar Herstel

Steun aan goed bestuur in Haïti

www.oxfam.org

Een Haïtiaanse man kijkt uit over de vernielde huizen in een wijk van Port-au-Prince, Haïti, 6 mei 2010.

De noodhulp na aardbeving van 12 januari 2010 was een van de meest complexe operaties ooit. Nu de eerste herdenking van de aardbeving nadert, blijkt dat de Haïtiaanse staat, samen met de internationale gemeenschap, weinig voortgang maakt met de wederopbouw.

De Haïtiaanse overheid moet meer strategisch leiderschap tonen en besluiten nemen die de eerste behoeften van de bevolking van Haïti weerspiegelen. Zij moet projecten voor infrastructuur opzetten, die mensen aan het werk zetten en vaardigheden opbouwen. Zij moet mensen helpen naar huis terug te keren, of land toewijzen voor nieuwbouw en in landbouw investeren. De internationale gemeenschap dient meer te doen om deze activiteiten te steunen door Haïtiaanse instanties sterker te maken, ook om verantwoording af te leggen.

Samenvatting

De aardbeving die Haïti op 12 januari 2010 trof had verwoestende gevolgen voor de reeds kwetsbare eilandstaat. Ruim 200.000 mensen werden gedood en één miljoen werd dakloos. In oktober 2010 trof een tweede ramp Haïti. Halverwege december had de cholera-uitbraak ruim 122.000 mensen getroffen en zeker 2.600 gedood.¹

De humanitaire hulpactie van de afgelopen 12 maanden heeft talloze levens gered door te zorgen voor water, sanitaire voorzieningen, onderdak, voedselhulp en andere zaken van levensbelang voor miljoenen mensen. Maar nu, bijna een jaar later, hebben de Haïtiaanse regering noch de internationale gemeenschap weinig vooruitgang geboekt met de wederopbouw.

Dit is diep teleurstellend voor de vele Haïtianen die hadden gehoopt dat hun land een nieuwe start zou maken en dat zij een beter leven zouden krijgen. Maar verrassend is het ook niet. Ruim vóór de aardbeving leed Haïti onder extreme armoede, grove ongelijkheid, chronische politieke instabiliteit, en zwakke, corrupte staatsinstellingen. Zelfs in ontwikkelde landen kan het herstel van een ramp lang duren. Japan, bij voorbeeld, heeft er meer dan zeven jaar over gedaan om de stad Kobe van de aardbeving uit 1995 te herstellen.

Maar zelfs een steile heuvel kun je beklimmen. Om de uitdagingen na de aardbeving aan te pakken dient de nieuwe Haïtiaanse regering met spoed en samen met de internationale gemeenschap de voorwaarden te scheppen waaronder mensen de daklozenkampen kunnen verlaten en hun bestaan weer kunnen opbouwen.

Luisteren naar het Haïtiaanse volk

De Haïtiaanse overheid dient vooruitgang te boeken met kritieke zaken die primair háár verantwoordelijkheid zijn. Zij dient juridische kwesties te beslechten, die momenteel het herstel van huizen en de verwijdering van puin bemoeilijken. Zij dient ook stappen te nemen om mensen naar hun gemeenschappen te laten terugkeren en om huizen te bouwen op bestaande of andere geschikte locaties.

De regering van Haïti zou bij voorrang een plan voor de lange termijn moeten ontwikkelen en investeringen doen die mensen aan het werk zetten waardoor zij ook vaardigheden opdoen. Dit zou zich kunnen richten op arbeidsintensieve projecten voor infrastructuur, zoals watertoevoer en wegenbouw. Zij dient ook sociale programma's uit te voeren, zoals geldschenkingen en microkredieten, die zowel het welzijn op de korte termijn veilig stellen als economische activiteiten genereren. Donoren dienen dergelijke programma's te steunen en er prioriteit aan te geven.

In Haïti zijn de macht, de besluitvorming en de rijkdom geconcentreerd in de hoofdstad Port-au-Prince, voornamelijk in handen van weinigen. De politieke en economische decentralisatie van het land dient verdiept

en versneld te worden, zodat plaatselijke overheden plaatselijke problemen kunnen oppakken. Na de betwiste verkiezingen van november 2010 dient dit gecombineerd te worden met actie om op elk niveau de corruptie terug te dringen, vertrouwen op te bouwen tussen de burgers van Haïti en de overheid en ervoor te zorgen dat de overheid beter optreedt en verantwoording aflegt aan gemeenschappen. Donoren, VN-organisaties en NGO's dienen met lokale overheden samen te werken en dit pad te steunen.

Sommige onderdelen van de Haïtiaanse overheid werken meer efficiënt. De nationale overheidsdienst voor drinkwater en sanitaire voorzieningen (DINEPA, *Direction Nationale d'Eau Potable et d'Assainissement*), evenals bepaalde afdelingen van een aantal ministeries, zoals gezondheidszorg en landbouw, en heel veel plaatselijke burgemeesters, hebben laten zien dat er overheidsinstellingen zijn die in staat zijn een leidende rol in de wederopbouw op zicht te nemen.

De stem van Haïtianen die in armoede leven wordt zelden gehoord bij besluiten waarvan hun leven direct afhankelijk is. De Haïtiaanse overheid én de internationale gemeenschap dienen de bevolking van Haïti te consulteren, goed te informeren en te betrekken bij nationale plannen en programma's voor wederopbouw. Vrouwen moeten deel uitmaken van dit proces. De deelname van vrouwen aan besluitvorming op elk niveau is van fundamenteel belang om macht, burgerschap en democratie om te vormen. De overheid moet meer doen om de inspanningen van miljoenen gewone Haïtiaanse mannen en vrouwen te steunen in hun dagelijkse strijd om hun leven en dat van hun kinderen te verbeteren.

Ondermijnen van de Haïtiaanse staat

De internationale gemeenschap heeft niet genoeg gedaan ter ondersteuning van goed bestuur en effectief leiderschap in Haïti. Veel hulporganisaties negeren bij de hulplevering nog steeds de lokale en nationale overheden, terwijl donoren hun eigen acties niet coördineren of de bevolking en sleutelministeries onvoldoende raadplegen wanneer zij besluiten nemen die Haïti's toekomst bepalen.

Onder druk van de internationale gemeenschap heeft de regering in april 2010 de tijdelijke herstelcommissie van Haïti (IHRC, *Interim Haiti Recovery Commission*) opgezet. Deze commissie is terecht opgedragen de coördinatie te verbeteren, de staatscapaciteit op te bouwen en donoren en overheden samen te brengen om tezamen het wederopbouwproces te leiden.

Maar na flinke druk van de VS² heeft de IHRC tot nu toe nagelaten deze rol te vervullen. De IHRC zou meer moeten doen om de Haïtiaanse ministeries, lokale overheden en de bevolking te betrekken bij de planning en uitvoering van projecten³. Momenteel mogen slechts twee vertegenwoordigers van Haïtiaanse maatschappelijke organisaties, beiden zonder stemrecht⁴, de vergaderingen van de commissie bijwonen.

Donoren moeten het 'woekerende bilateralisme'⁵ en het vaak tegenstrijdige beleid en prioriteiten die de IHRC teisteren, beëindigen. Zij moeten ook onderling hun werk strakker coördineren om gaten in de financiering of dubbele financiering te voorkomen. Zo is er bijvoorbeeld geld beschikbaar gesteld voor tijdelijk huisvesting, maar is er bijna geen geld gereserveerd voor puin ruimen.

Donorregeringen moeten ook hun toezeggingen gestand doen en hun beloftes houden om Haïti weer op te bouwen. In november 2010 melde de speciale VN-gezant voor Haïti dat slechts 40 procent van het voor 2010 toegezegde geld is uitgekeerd⁶.

Hoe zwak de Haïtiaanse overheid ook is, zij is de soevereine macht wiens betrokkenheid cruciaal is voor het succes van noodhulp, wederopbouw en ontwikkeling in Haïti. Na de verdeeldheid zaaiende algemene verkiezingen wordt de nieuwe regering geconfronteerd met een enorme taak. Maar zij krijgt ook een historische kans met het verleden te breken en een betere toekomst voor Haïti op te bouwen. Daartoe moeten nationale en internationale donoren hun inspanningen verdubbelen om de capaciteit, het beleid en de verantwoording van de staat, lokaal en nationaal, te versterken. Een 'republiek van NGO's'⁷, noch een 'schaduw-bewind' bestaande uit donoren en internationale financiële instellingen, levert duurzame oplossingen voor de bevolking.

Aanbevelingen

De nieuwe Haïtiaanse regering dient:

- ... echt politiek leiderschap te vertonen in de wederopbouw van het land, onder andere met openbare werken die banen scheppen en mensen vaardigheden bijbrengen; met steun aan dakloze gezinnen voor terugkeer naar hun huizen of voor hervestiging; met de uitvoering van programma's voor sociale bescherming, zoals geldschenkingen en microkredietprogramma's; en met investeringen in landbouw en Haïtiaanse bedrijven;
- ... maatregelen te nemen die corruptie terugdringen en de verantwoording verbeteren, en die de decentralisatie van macht naar lokale overheden versnellen.

Internationale donorregeringen, de VN, en internationale NGO's dienen:

- ... nauwer en effectiever met de Haïtiaanse overheid samen te werken, haar capaciteiten te versterken en de prestaties van ministeries te verbeteren;
- ... als donoren meer geld vrij te geven dat in maart 2010 tijdens de conferentie in New York werd toegezegd, en de transparantie over toezeggingen en overmakingen te verbeteren. Zij dienen veel nauwer met elkaar samen te werken en hun beleid en prioriteiten te harmoniseren.
- ... als belangrijke belanghebbenden, zoals Bill Clinton, met spoed het functioneren van de IHRC onder de loep te nemen en een snellere nakoming van het mandaat zeker te stellen.

De overheid van Haïti, donorregeringen, de VN en internationale NGO's, dienen:

- ... Haïtiaanse burgers te consulteren, te informeren en actief te betrekken bij de wederopbouw van hun land, en ervoor te zorgen dat herstelprogramma's de eerste behoeften van de bevolking weespiegelen.

Notes

- 1 UN OCHA Haiti Cholera Situation Report, 23 december 2010, <http://ochaonline.un.org/tabid/6412/language/en-US/Default.aspx>
- 2 Tijdens interviews met VN en ambassadepersoneel in Haïti in november en december 2010 meldden vertegenwoordigers bij Oxfam dat de VS een leidinggevende rol heeft gespeeld in het opzetten van de IHRC en doorgaat met beïnvloeding van het functioneren van de IHRC.
- 3 Gesprekken met vertegenwoordigers van het Haïtiaanse maatschappelijke middenveld, de overheid en donoren, november 2010.
- 4 Zij vertegenwoordigen de Haïtiaanse diaspora en Haïtiaanse NGO's. Daarnaast is er een vertegenwoordiger van de vakbeweging en een van het zakenleven, beiden met stemrecht.
- 5 Gesprek met hoger VN-personeel over gebrek aan coördinatie tussen donoren, 20 november 2010.
- 6 UN Office of the Special Envoy to Haïti, November 2010: www.haitispecialenvoy.org/
- 7 Het grote aantal NGO's dat in Haïti diensten levert in plaats van de staat, geeft een aantal mensen aanleiding te spreken van 'een republiek van NGO's'.

© Oxfam International, januari 2011

Dit verslag werd geschreven door Martin Hartberg, met de steun van Aurelie Proust en Michael Bailey. Oxfam is erkentelijk voor de hulp van Julie Schindall, Ana Arendar, Herold Toussaint, Tonny Joseph en vele andere collega's voor hun hulp in de productie. Het is onderdeel van een reeks documenten om het publieke debat over humanitaire zaken en ontwikkelingsbeleid van informatie te voorzien.

Er berusten auteursrechten op de publicatie maar de tekst kan kosteloos gebruikt worden voor beleidsbeïnvloeding, campagnevoering, onderwijs en voorlichting, en onderzoek, mits dat de bron volledig vermeld wordt. De eigenaar van de auteursrechten verzoekt dat elk gebruik bij hem wordt aangemeld om de effecten te overzien. Voor kopiëren voor alle andere doelen, hergebruik in een andere publicatie, vertaling of aanpassing dient toestemming gevraagd te worden en kunnen kosten in rekening worden gebracht. Email: publish@oxfam.org.uk.

Voor meer informatie over zaken die in dit verslag aan de orde komen: e-mail naar advocacy@oxfaminternational.org.

De informatie in deze uitgave is correct ten tijde van publicatie.

Publicatie van Oxfam GB voor Oxfam International met ISBN

978-1-84814-792-8 in januari 2001, Oxfam GB, Oxfam House, John Smith Drive, Cowley, Oxford, OX4 2JY, UK.

Oxfam

Oxfam is een internationale confederatie van veertien organisaties die in 99 landen samenwerken aan duurzame oplossingen voor armoede en onrechtvaardigheid:

Oxfam Amerika (www.oxfamamerica.org),
Oxfam Australië (www.oxfam.org.au),
Oxfam-in-België (www.oxfamsol.be),
Oxfam Canada (www.oxfam.ca),
Oxfam Frankrijk (www.oxfamfrance.org),
Oxfam Duitsland (www.oxfam.de),
Oxfam Groot-Brittannië (www.oxfam.org.uk),
Oxfam Hong Kong (www.oxfam.org.hk),
Intermon Oxfam, Spanje (www.intermonoxfam.org),
Oxfam Ierland (www.oxfamireland.org),
Oxfam Mexico (www.oxfammexico.org),
Oxfam Nieuw-Zeeland (www.oxfam.org.nz),
Oxfam Novib (www.oxfamnovib.nl),
Oxfam Québec (www.oxfam.qc.ca).

De volgende organisaties hebben in Oxfam momenteel de status van waarnemer met als doel volwaardig lidmaatschap:

Oxfam India (www.oxfamindia.org)
Oxfam Japan (www.oxfam.jp)
Oxfam Italië (www.oxfamitalia.org)

U kunt elke organisatie aanschrijven voor meer informatie, of www.oxfam.org bezoeken. Email: advocacy@oxfaminternational.org*

www.oxfam.org

